

regering bij de Amerikanen en de Britten veel krachtiger voor de belangen van het koninkrijk diende op te komen.

Helfrich op zijn beurt besefte na zijn bespreking met Glassford dat de Nederlandse vlooteenheden (de belangrijkste waren slechts tijdelijk aan de Britten in Singapore ter beschikking gesteld) behoefte hadden aan nieuwe richtlijnen – trouwens, die waren na de Japanse aanval op het Meer van Tondano ook voor de Marineluchtvaartdienst nodig. Hij had die nieuwe richtlijnen omstreeks de jaarwisseling gereed en op Nieuwjaarsdag werden zij aan alle commandanten geëind.¹

Tijdwinst noemde Helfrich nu het 'belangrijkst, omdat [Amerikaanse] *Pacific*-vloot tot inactief gedoemd en Britse slagschepen verloren, zodat steun eerst later verwachtbaar.' Op een bepaald ogenblik kwam er evenwel 'een grens aan te nemen risico en te accepteren verliezen' en die grens achtte hij nu bereikt – er moest dus in het algemeen minder risico genomen worden, maar 'met behoud offensief karakter [der operaties] en handhaving offensieve geest.' De vliegboten van de MLD dienden, stipuleerde hij, bij voorkeur bij maanlicht aan te vallen en, deden zij dat overdag, in geen geval van minder dan 4 000 meter hoogte; zij moesten zich voorts op hun basissen verspreiden en zich goed camoufleren en daar moesten ook *dummy*-vliegtuigen voor anker worden gelegd. De onderzeeboten (er waren, gelijk al vermeld, vijf uitgeschakeld) mochten slechts bij uitzondering in ondiepe kustwateren opereren en dienden zoveel mogelijk radiostilte te betrachten – waren de Japanners in een bepaald zeegebied sterk, dan moesten zij er overdag in beginsel stilliggen op de zeebodem. De kruisers en jagers dienden, aldus zijn nieuwe instructie, slechts 'tegen zwakke of gelijkwaardige vijand' offensief op te treden, maar een gevecht 'tegen sterkere vijand' moest, 'afhankelijk van belangrijkheid doel', niet vermeden worden – 'bij voorkeur' moest dan een nachtgevecht worden aangegaan. 'Algehele inzet van schepen en vliegtuigen geschiedt slechts', zo eindigden deze nieuwe aanwijzingen, 'indien dezerzijds incidenteel bevolen en steeds, dus ook zonder dezerzijds bevel, bij actie tegen Japanse hoofdaanval op Java' – ook na de ondergang van de '*Prince of Wales*' en de '*Repulse*' en ook nadat tevens elders gebleken was dat de Japanners in de lucht verreweg de sterksten waren, was het denkbeeld dat de Koninklijke Marine de Indische wateren zou verlaten zonder voor het behoud van Java slag te leveren, voor Helfrich nog steeds onaanvaardbaar.

¹ Tekst in A. N. de Vos van Steenwijk: 'Schets van het marinebeleid', p. 204-05.